

خلاصه طرح « بررسی دلایل کاهش متقاضیان وام دانشجویی از صندوق رفاه دانشجویی »

تدوینگر طرح: جناب آقای رحمان سلیمان پور

تحقیق حاضر به منظور شناسایی عوامل مؤثر بر کاهش میزان متقاضیان وام‌های دانشجویی انجام شده است. یافته‌های بدست آمده از مصاحبه‌ها نشان دادند چهار عامل اصلی اطلاع رسانی ضعیف، کمبود سطح آگاهی دانشجویان، مشکلات موجود و ممکن قوانین آیین نامه وام‌های دانشجویی و عدم نیاز به وام در شبکه مضمونی قرار گرفتند. در کنار فرض‌های اولیه محقق، اغلب عوامل مطرح شده مربوط به مسائل اداری و سازمانی و همچنین برخی عوامل فردی از قبیل سطحی نگری دانشجویان در رابطه با شرایط و ضوابط وام‌ها و بی میلی عاقدان آنان بود. اغلب دانشجویان وام نگرفته و وام گرفته مسئله قوانین سخت و دست و پا گیر را مانع اصلی در ثبت نام و دریافت وام می‌دانستند. نتایج تحقیقات انجام شده در خصوص عوامل کاهش متقاضیان وام بر روی دانشگاه‌های خارجی از جمله در ایتالیا نیز نشان می‌دهد که قوانین تعیین شده و تغییرات عامل اصلی بوده است. همچنین اطلاع رسانی‌های ضعیف از طرف نهاد ذیربط در مرتبه بعدی مسائل موجود عنوان شد. این یافته‌ها با نتایج تحقیق بهشتی و همکاران (۱۳۹۱) که بر روی دانشجویان دانشگاه پیام نور تهران صورت گرفته است نیز مطابقت دارد. از طرفی ناآگاهی و اطلاعات اندک و ناقص یا نادرست دانشجویان نیز عامل موثری بر کاهش تقاضا و با درخواست‌های ناموفق بوده است. در طرح حاضر به جهت افزایش غنای یافته‌ها از مطالعات اسنادی- کتابخانه‌ای و مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته استفاده شده است. مبنای روش شناسی تحقیق رویکرد کیفی نگری است که با توجه به نوع مصاحبه‌ها و هدف تحقیق، روش تحلیل مضمون^۱ از مجموعه روش‌های رویکرد کیفی انتخاب شد تا بر اساس آن داده‌های جدید دسته بندی، تقلیل و تحلیل گردند. عمده مطالعات اسنادی کتابخانه‌ای گزارش‌های دریافتی از اداره رفاه دانشگاه و همچنین گزارش هشت ساله مدیریت اداره رفاه و سلامت است. همچنین جهت تکمیل این اطلاعات و تصدیق اولیه، تعدادی مصاحبه اکتشافی نیز به عمل آمد. پس از تهیه مصاحبه نامه، طرح نمونه‌گیری تهیه شد و از بین ۳۰ نفر از دانشجویان دریافت‌کننده وام و ۳۰ نفر از دانشجویانی که وام دریافت نکرده بودند، به صورت غیر تصادفی از افراد علاقه مند به همکاری، مصاحبه به عمل آمد.

به منظور جلوگیری از ارباب داده‌ها از سه نفر از مصاحبه کنندگان همکاری به عمل آمد. همچنین به منظور افزایش مقبولیت، اعتمادپذیری و باورپذیری یافته‌های تحقیق، از تکنیک‌های ثبت و ضبط مصاحبه‌ها، توصیف فربه، استفاده از متن مصاحبه‌ها به عنوان نقل قول‌های روشننگر، کنترل و نظارت مکرر بر روند انجام تحقیق از سوی داوران گروه مطالعات و حفظ اصالت روایت‌های دانشجویان مصاحبه شده، استفاده گردید. به منظور تقلیل و تحلیل داده‌های متنی بدست آمده با تکنیک مصاحبه نیمه ساختار یافته، مصاحبه‌ها ابتدا پیاده سازی شدند و سپس در قالب متن وارد نرم افزار maxqda نسخه ۱۸.۲ شدند تا با کمک کدگذاری مضمونی، تلخیص، دسته بندی و شبکه سازی شد. در مجموع ۴۱۰ دقیقه مصاحبه صوتی با ۳۸ دانشجو ضبط شد و بعد از پیاده سازی و مقوله بندی، تعداد ۳۲۷ کد برای ۱۹ مضمون اصلی و ۳۳ زیر مضمون استخراج شد. گروه بندی کلی در دو بعد از دانشجویان وام گرفته (۱۹ نفر) و دانشجویان وام نگرفته (۷ نفر اقدام کرده و ۱۲ نفر اقدام نکرده) صورت گرفت. هدف از این دسته بندی بر ساخت تفاوت‌ها و تشابهات نظری مصاحبه شوندگان بود. همچنین در جریان کد گذاری مضمونی توجه به برخی جوانب از قبیل وضعیت اطلاع رسانی‌ها، میزان آشنایی با وام‌ها، مشکلات موجود، کارکرد وام‌ها و راهکار ممکن، مدنظر بود.

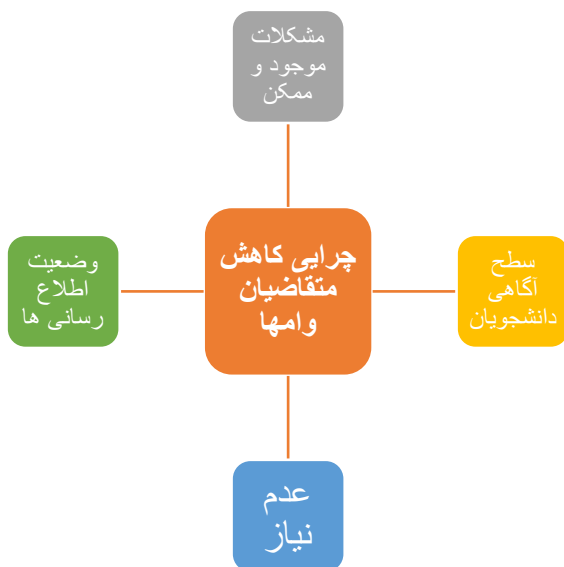
جدول ۱. سازماندهی مضامین مصاحبه ها

مضامین فراگیر	مضامین اصلی	زیر مضمون‌ها	تعداد مقولات	
منابع دریافت اطلاعات	سایر دانشجویان		۲۰	
	کانال تلگرامی		۵	
	پرتال و سایت		۳	
وضعیت اطلاع رسانی‌ها	اطلاع رسانی ضعیف	اطلاع رسانی محدود به مسیرهای مجازی	۲۳	
	اطلاع رسانی مفید		۱	
			۱	
سطح آگاهی و اطلاعات دانشجویان	آگاهی محدود		۱۵	
	آگاهی زیاد		۹	
علل و دلایل اقدام	تأمین هزینه‌های دانشجویی		۸	
	کمک خرج اضافه		۲	
	پس انداز		۱	
علل و دلایل عدم اقدام یا اقدام ناموفق	مسئله بازپرداخت		۹	
	مسائل سازمانی - اداری	تأخیر در پرداخت		۱۵
		کارکنان		۸
		مشکلات پرتال و سایت		۳
	مسائل پیرامون قوانین	مبالغ		۲۵
		شرط ضامن		۲۲
		مراحل اداری سخت و پیچیده		۱۵
		محدودیت‌های دانشجویان شبانه		۹
		بازپرداخت پیش از فارغ التحصیلی (سنواتی بودن)		۷
		محدودیت بازه ثبت نام		۵
		سودها		۲
		شرط نامه کسر از حقوق		۲
		شاغل بودن و بیمه داشتن		۱
		نگه داشتن مدرک		۱
	تأییدیه دانشکده و گروه آموزشی		۱	
	عدم نیاز		۲	
	کارایی وام‌ها	رضایت	مزایا	۲
پذیرش حداقلی			۸	

۱ در این روش محقق در صدد یافتن مضامین فراگیر، مضامین اصلی و مضامین فرعی یا زیر مضمون‌هایی است. قابلیت این تحقیق در ساده و پرکاربرد بودن آن، استخراج شبکه مضمونی مفاهیم اصلی تحقیق و یافته‌ها، استخراج یافته‌های مطابق با اهداف تحقیق و تعیین سطح تفسیری مورد نیاز است.

۷۴	۱۰		نارضایتی	راهکارها
	۱	ناشناختگی نیازمندان		
	۸	وام به جای حقوق		
	۹		رفع نیاز حداقلی	
	۱۴	حذف شرط ضامن	مرتبط با شرایط و قوانین	
	۱۲	اطلاع رسانی‌ها		
	۱۰	طولانی کردن زمان بازپرداخت		
	۹	نگه داشتن مدرک تحصیلی		
	۵	گرفتن تعهد از دانشجوی		
	۳	گرفتن چک و سفته		
	۳	ثبت نام کامل غیر حضوری		
	۲	تعیین تاریخ مشخص پرداخت	مرتبط با مبالغ و هزینه‌ها	
	۱	حذف محدودیت بازه ثبت نام		
	۶	افزایش مبلغ		
	۴	حذف یا کاهش سود		
	۲	پذیرش تاییده اساتید برای گزنت		
	۲	تنوع در وام‌ها		
	۱	پرداخت مستقیم شهریه		

شبکه اصلی مضامین مرتبط با چرایی کاهش متقاضیان وام‌ها در زیر ترسیم شده است. در ادامه و بر اساس شبکه اصلی بدست آمده، هر شاخه از شبکه به صورت مجزا و بر اساس مضامین فراگیر آن بحث و بررسی می‌شود.

شکل ۶: شبکه مضامین چرایی کاهش متقاضیان وام‌ها

در خصوص کارایی و برآورد اثر وام‌های دانشجویی نیز مشخص گردید که اغلب دانشجویان مبالغ وام‌ها را کم و ناچیز می‌دانند؛ به ویژه برای سالهای اخیر که مسائل بیرونی از تورم شدید و شیوع بیماری کرونا تأثیر گذار بوده است. این وام‌ها برای دانشجویان نیازمند بهره مند از آن، هر چند مفید ارزیابی شد اما نیز معتقد بودند که انتخاب دیگری جز آنچه تعیین شده ندارند. به طوری که دانشجو با وجود مبالغ کم و هزینه‌های زیاد دانشجویی، نمی‌تواند موضوعات دیگری از قبیل اختصاص مبلغ وام به هزینه‌های اضافه و یا پس انداز را در نظر داشته باشد. ذیل مسائل و مشکلات مطرح شده، دانشجویان پیشنهادات و راهکارهایی را نیز بیان داشتند. اغلب این راهکارها البته مربوط به تغییرات در قوانین آیین نامه و مسئولیت‌های مربوط به حوزه اداری و سازمانی دانشگاه می‌شدند.

فرض‌های اولیه محقق مبنی بر اینکه بیماری کرونا بر روند ادامه تحصیل و دریافت خدمات رفاهی تأثیر گذار بوده است، تا حدودی قابل تأیید است. یکی از این شواهد عدم حضور اکثریت دانشجویان و محدودیتهای ثبت نام غیر حضوری است که باعث شده دانشجویان شهرستانی کمتر موفق به دریافت وام شود؛ چرا که در اظهارات آنان نیز رفت و آمد های مکرر برای دریافت وام سخت و وقت گیر عنوان شده است. همچنین عدم حضور فیزیکی دانشجویان در محیط دانشگاه و به ویژه خوابگاه‌ها - که محیط ویژه‌ای برای تعاملات و ارتباطات دانشجویی است - باعث عدم تبادل اطلاعات در خصوص وام‌ها می‌شود.

در خصوص فرض دوم مبنی بر اینکه کاهش تعامل دانشجو با دانشگاه و دوری از فضای دانشگاهی بر ذهنیت دانشجویان اثر گذار بوده است، هر چند شواهد متقن و دقیقی بدست نیامد اما از مصاحبه‌های بدست آمده می‌توان چنین تفسیر کرد که مراجعات حضوری به مراتب موفقیت آمیزتر از پیگیری‌های تلفنی و اینترنتی است. از طرفی دوری از محیط دانشگاه و حضوری اختیاری درس‌های مجازی، زمان خالی بیشتری در دسترس دانشجویان قرار خواهد داد تا بتوانن از وقت اضافه برای فعالیتهای شغلی نیز استفاده کنند. همچنین تحصیل غیر حضوری موجب کاهش برخی هزینه‌های دانشجویی از قبیل تغذیه، رفت و آمد ها، شهریه خوابگاه و... می‌شود.